

TORPINVENTERINGEN

BÄRBO

Socken i Jönåkers härad i Södermanland närmast söder om Långhalsens sydöstra arm nordväst om Nyköping. Namnformen Berghbo betyder enl Sv. Uppslagsbok ursprungligen bergboarnas (socken) och innehåller genitivpluralis av boe, invånare. Sockennamnet skrevs 1314 Bergum, 1366 Berbo sokn. [Klicka här för att se karta.](#)

Innehåll

1. Tuna kvarn	2
2. Täckhammars kvarn.....	2
3. Täckhammars skola	2
4. Sandmon.....	3
5. Myrstugan.....	3
6. Tista festplats.....	3
7. Tista såg.....	3
8. Tista tegelbruk.	3
9. Gamla Fattigstugan.....	3
10. Klockarbol	3
11. Gamla Översjötorp	3
12. Nääs såg	3
13. Ryttartorp.....	3
15. Ökna	4
16. Ängstugan.....	4
17. Lilla Svarvartorp	4
18. Lilla Askugn.....	4
19. Utängstugan	4
20. Nystugan	4
21. Nytorp.....	4
22. Gropstugan.....	5
23. Tomtatorp	5
24. Lilla Hultstugan	5
25. Varggropar	5
26. Fiskarstugan.....	5

[Till innehållsförteckning](#)

27.	Gamla bron, Täckhammar	5
28.	Täckhammars såg.....	5
29.	Egla såg.....	6

Denna version med klickbar innehållsförteckning innehåller den ursprungliga texten från "Torpinventeringen". 2024-01-26 Mikael Wingren

1. **Tuna kvarn.** Tuna kvarn låg vid åkröken mellan Christineholm och landsvägsbron nära den plats där idag regleringsdammen ligger.
2. **Täckhammars kvarn.** låg vid den äldsta kända bron över Nyköpingsån norr om den gamla bron. Sigvard Ejermo skriver om kvarnen: "Denna qwarn, som av ålder lærer ha bestått av tvenne par stenar, är inbegripen under säteriet Täckhammarsqwarns hemmanstal och skattläggning. Ett par stenar skola vara hitflyttade från Tuna qwarn, enligt ägarens uppgift, och har undersökning i anledning av denna flyttning blifwit förordnad under 31 december 1825." 1992 den 12 september uppsattes skylt i samband med en s k torpvandring.
3. **Täckhammars skola,** skyltad 2002-06-08. Täckhammars skola låg i backen ovanför bron över Nyköpingsån väster om bron och norr om vägen. Den byggdes omkring 1875 av dåvarande ägarna till Täckhammar David Böklin och hans hustru Ebba Helena Gellerstedt. Det var en stor träbyggnad med två skolsalar samt två lärarbostäder och användes fram till 60- talet. Byggnaden förföll sedan och var 10 år senare i så dåligt skick att den användes som övningsobjekt för brandkåren för att slutligen rivas. I dag återstår endast flaggstångsfästet på vilket Hembygdsföreningens skylt nu sitter. Skolan har ofta kallats Jenningska skolan, som den ju ersatte. Jenningska skolan byggdes 1829 av Sofia Eleonora Jennings född Rosenhane. Hon ägde vid den tiden Täckhammar och donerade vid sin död 1837 en summa motsvarande 20 tunnor spannmål att utdelas till vissa förtjänta f.d. elever vid Jenningska skolan. Denna byggnad finns ännu kvar och ligger helt nära platsen för den senare byggda skolan. Den är i dag uthyrd till sommarbostad men har använts bl. a. som missionshus. På 40-talet blev den skola på nytt när den andra skolan användes som militärförläggning.

4. **Sandmon.** Beläget nära Granstugan. Backstuga på Tuna ägor. Bebott 1871 - 1920 av afsked. båtsman, jordbruksarbetare Gustaf Adolf Bärn och hustrun Carolina Charlotta Hagström och 5 barn. Huset revs, troligen i mitten av nittonhundratalet.
5. **Myrstugan.** Låg vid vägen mellan Täckhammar och Tista allé strax söder om vägen inte långt ifrån Haga. Bebott 1746 - 1895. Från 1846 bodde torparen Peter Larsson och hans hustru Ulrika Patr. Andersdotter i Myrstugan. De fick fram till 1873 11 barn, 8 pojkar och 3 flickor.
6. **Tista festplats.** Belägen i hagen norr om vägen mellan Tista grindar och Haga. Fester anordnades av Idrottsföreningen och andra föreningar under första hälften av 1900-talet. Togs 14 ur bruk och revs omkring 1945. Hagen är senare planterad med skog.
7. **Tista såg.** Belägen mellan Tista och Eglå. Sågen brann 1926 och en ny byggdes sedan intill Eglåsjön.
8. **Tista tegelbruk.** I bruk till i början av 1900-talet.
9. **Gamla Fattigstugan.** Belägen nordväst om kyrkan. Bebodd 1755 - 1824.
10. **Klockarbol.** Låg vid det som idag är parkeringsplats för Bärbogården. Rivet i början av 1900- talet. Sist boende var kantor Lundborg.
11. **Gamla Översjötorp.** Intill Översjöns norra sida. Grund och plommonträd finns kvar.
12. **Näås såg.** Riven 1990.
13. **Ryttartorp.** Låg mellan Näås och Löstugan.
14. **Mellantorp.** Låg mellan Håhl och Skäret. Soldattorp nr 95, i Håhls rote. Bebott åtminstone mellan 1807 och 1900. Torpet revs tidigt på 1900-talet.

15. **Ökna.** Bondgård, belägen på udden mot Långhalsen nordväst om Håhl. Bebodd säkert från 1751 till 1895. Senare riven.
16. **Ängstugan.** Båtsmans torp nr 37. Beläget väster om Håhl. Bebott enligt husförhörslängd mellan 1762 och 1895. Enligt uppgift rivet omkring 1920. Sist boende skomakare Lindkvist med fam. ?
17. **Lilla Svarvartorp.** Beläget strax söder om Svarvartorp. Bebott från 1795. Rivet i början av 1900- talet. Sist boende Klas Adam Karlsson, född år 1848, med familj.
18. **Lilla Askugn.** Beläget strax väster om Stora Askugn. Rivet i början av 1900-talet.
19. **Utängstugan.** Lilla Utängsstugan, i husförhörslängden från 1746, låg omkring 30 meter norr om Utäng. Torpet var sannolikt dagsverkstorp under Nääs. Vid utsättning av "torpskylt" måndagen den 15 juni 1992 i samråd med Erna och Bengt Carlsson, Snickartorp, påträffades endast fragment av grunden till boningshuset. Något av skorstensstocken fanns också. Ett gammalt men friskt äppleträd uppmättes till 10 meter nordost om husgrunden. Erna hade sig bekant att huset rivits och bortförts 1933. Torparen Nils Fredrik Andersson, död den 2/6 1911, och hustrun Clara, 76 år vid sin död, voro de sist boende på torpet. Sigvard Ejermo.
20. **Nystugan** på Askugns ägor. Torp under Nääs, backstuga, beläget strax sydöst om Bäcktorp i inägans östra del. Bebott från 1856. Vid inventeringen av Nystugan hösten 1991 anträffades några grundstenar och rester av en jordkällare. Från ca 1880 bodde kyrkvaktaren, förre grenadieren, v. korpralen David Edvard Netzel, född 25/6 1826 i Bärbo, med familj vid Nystugan.
21. **Nytorp.** Soldattorp? Beläget norr om Fjällsbacken. Bebott från 1746. Från 1875 bodde grenadier Johan Albert Netzel, född 30/9 1855 i Runtuna, med familj här fram till i början på 1900-talet. I början av 20-talet flyttade förre arrendatorn på Kappstugan, Johan Andersson och hustrun Klara, hit. De dog båda 1929. Därefter bodde här en tid Gustav och Lotten Eriksson. De sista, som bodde på Nytorp, var Alvar och Viola Fredriksson. Alvar

var son till dåvarande arrendatorn på Kappstugan, Karl och Gerda Fredriksson. Nytorp revs 1937 och en del av virket användes vid nybygge av det s.k. Tunabergshuset på Nääs.

22. **Gropstugan.** Bebodd från 1746 och belägen nära vägen till Snickartorp. Enligt uppgift skulle siste torparen heta Lars Fredrik Andersson, som 1867 flyttat till Djurnäs varefter husen rivits. Husförhörslängden ger emellertid uppgifter fram till år 1895. Jorden brukades under Snickartorp till 1963 då den planterades med tallskog.
23. **Tomtatorp.** I Tista rote, beläget nordost om Nybygget. Bebott från 1746.
24. **Lilla Hultstugan.** Beläget söder om landsvägen mitt emot Stora Hultstugan. Rivet i början av 1920-talet. Sista boende: Adolf Karlsson med familj.
25. **Varggropar.** I skogen söder om landsvägen. Mellan vägen till Snickartorp och Nybygget. Varg fångades i Sörmland under första hälften av 1800-talet. Skylt uppsatt 1999-05-28.
26. **Fiskarstugan,** skyltad 2000-09-02. Beläget invid västra kanten av Skavsta flygplats. Från ca 1920 till 1937 bodde här Valfrid Eriksson med familj. 1937 - 1944 Karl Lundgren med familj. 1944 - ? Albin Karlsson, därefter endast fritidsboende. Stugan revs när flygplatsen expanderade.
27. **Gamla bron, Täckhammar,** skyltad 2002-06-08. Den nuvarande bron över Nyköpingsån vid Täckhammar byggdes i början på 40-talet och togs i bruk 1942. Innan dess fanns en träbro c:a 100 meter uppströms. Brofästet på Täckhammarssidan finns kvar och ger en god bild av bronns läge. Bron var byggd i två spann på en stenkista mitt i ån. Vid lågvatten kan man ännu se rester av stenkistan.
28. **Täckhammars såg,** skyltad 2002-06-08. Såg och kvarn fanns i den s.k. sågbacken till vänster om vägen till Tuna. Såghuset, byggt av dåvarande ägarna till Täckhammar David Böklin och h. h. Ebba Helena Gellerstedt i slutet av 1800-talet, låg helt nära vägen med plats för timmer

mellan vägen och sågen. Bakom sågen fanns utrymme för sågat virke. Plintar för brädstabbar finns fortfarande kvar i kanten mot åkern. Sågen och kvarnen drevs av en mobil ångmaskin. Denna användes även för att driva tröskverk. Vatten till ångmaskinen (4000 l/dag) kördes med oxar från Kappla källa. Maskinskötaren på 30- talet hette Einar Fredriksson och bodde vid Granstugan. Sågaren bodde vid Haga. Man sågade eget timmer för gårdens behov men även för avsalu. Kvarnen användes inte efter 1925 och revs senare. Sågen var i drift betydligt längre och såghuset revs inte förrän på 50-60-talet. Uppgifterna är lämnade av Arne Lundberg född och uppvuxen på Tuna.

29. Egla såg, skyltad 2012-07-07 Egla såg byggdes 1926 då den gamla vid Tista hade brunnit. Kunniga sågare anställdes från Buskhyttan, bl a Erik Englund som utförligt berättat om uppbyggnaden. Anläggningen bestod av en ramsåg, en klingsåg, ett kantverk, en justeringskap, ett timmerspel som drog upp timret från Eglasjön. Senare inköptes också en hyvel (4 kuttrar). Man köpte in en stationär ångmaskin för att driva dessa enheter. I början av 1950-talet ersattes den gamla ångmaskinen med elektriska motorer för varje maskin. Ett tiotal personer arbetade vid full drift i sågen. Sågen lades ner ca 1960 enligt Åke Pettersson, som arbetat där, hans första arbetsplats